

Os efectos dun programa de Educación Física no avance e progreso de alumnos con dificultades de aprendizaxe en Educación Infantil: o estudo de catro casos.

Pedro Gil Madrona.

Profesor Titular da área de Didáctica da Expresión Musical, Plástica e Corporal. Ou.C.L.M.

Juan Carlos Pastor Vicedo.

Profesor Asociado da área de Didáctica da Expresión Musical, Plástica e Corporal.
Ou.C.L.M.

Sixto González Vllora.

Profesor Axudante da área de Didáctica da Expresión Musical, Plástica e Corporal.
Ou.C.L.M.

David Zamorano García.

Mestre de Educación Física no C. P. ?San Gil Abad?. Motilla del Palancar

José Anxo Sánchez Palacios.

Mestre do C.P. ?San José de Calasanz?. Ontur (Albacete),

Fernando Carlos Calero García.

Mestre de Educación Física no C.P. ?San Gregorio?.
Areais de San Gregorio.

Isabel Gómez Barreto

Resumen.

Cando se confecciona un Programa de Desenvolvemento Individual para un neno, unha das maiores dificultades é a que se refire á preparación das actividades. Dificultades que ven incrementadas cando tratamos con nenos que presentan algunha discapacidade. Por iso, a nosa comunicación centrase no estudo dos efectos que se obteñen mediante a aplicación dun programa de educación física a tres alumnos con discapacidades físicas e psíquicas inmersos nun aula de Educación Infantil. Este programa basearase no seguimento dunhas rutinas de intervención, as cales proporcionáronnos unha serie de datos e informacións. Co fin de poder analizar as informacións obtidas realizouse un estudo de casos, obténdose resultados satisfactorios que mostran un avance positivo respecto das dificultades iniciais presentadas por cada un dos nenos en base ás súas distintas discapacidades.

1. Introducción.

Ao confeccionar un Programa de Desenvolvemento Individual para un neno, unha das maiores dificultades e elemento fundamental para o éxito do mestre, é a preparación de actividades.

A nosa comunicación centrase no estudo dos efectos dun programa de educación física en tres alumnos con discapacidades físicas e psíquicas inmersos nun aula de Educación Infantil.

Estes nenos necesitan unha instrución deseñada e implementada con esmero e un mantemento de calidade, no noso caso, nas prácticas de Educación Física. Estas necesitan garantir que as dificultades sexan previstas e o desenvolvemento das habilidades físicas do neno.

Os programas de Educación Física poden ser presentados dun xeito divertido que axuden ao crecemento cognitivo, física, social e emocionalmente ao neno. Así, a calidade dos programas de Educación Física pode proporcionar experiencias de aprendizaxe en todos os aspectos do desenvolvemento que poden guiar a actitudes positivas, e a adopción dun estilo de vida saudable.

Graham (1992) definiu e describiu un proceso de ensino que ten como resultado un programa de educación física cualitativamente exitoso. Pero estes programas de educación física de calidade atenden ao desenvolvemento dunha ?persoa educada fisicamente?. ?Persoas educadas fisicamente? son individuos que poden demostrar as seguintes características: aprenderon habilidades necesariamente para representar unha variedade de actividades físicas, están fisicamente en forma, participan regularmente en actividades físicas, coñecen as consecuencias e vantaxes de participar en actividades físicas, valoran a actividade física e a súa contribución a un saudable estilo de vida.

Moitos programas en educación física están baseados na idade cronolóxica. Como a persoa con deficiencias físicas presenta un atraso no desenvolvemento motor, este estilo de programación pode guiala a pequenos progresos e á frustración. A idade apropiada para considerar as actividades necesariamente como parte destes programas pode ter un pequeno valor se os nenos non teñen as habilidades de movementos básicas no desenvolvemento da destreza ou pericia, polo que a fin de deseñar un programa de Educación Física adecuado ás características individuais que presentan alumnos con discapacidades físicas e psíquicas, deben terse en conta os seguintes pasos:

1. Deberemos determinar o nivel de desenvolvemento dos nenos en cuestión. Isto implica avaliar o seu nivel de desenvolvemento afectivo e cognoscitivo, así como o seu nivel de desenvolvemento psicomotor.

2. Unha vez realizado isto, poderemos determinar os obxectivos específicos do programa. Aínda que estes obxectivos son principalmente psicomotores, os obxectivos afectivos e cognoscitivos poden tamén alcanzarse por medio de actividades de psicomotricidade.

3. O próximo paso no proceso consistirá en decidir cales son as actividades motrices que resultan máis adecuadas para favorecer o desenvolvemento motor dun neno en concreto en base ás súas características e necesidades individuais.

4. O paso final do programa consistirá en avaliar os progresos do neno e realizar os cambios adecuados de acordo coas súas necesidades e en base ao feedback que achega a avaliación.

Destas fases despréndese a necesidade de que os programas acompañense dunha auto-guía de estratexias en catro etapas. Obxectivo: que quero facer? Plan: como o vou facer? Facer: faino. Revisión: como funcionou o meu plan?

Neste sentido, Wall (1990) falou dun enfoque de coñecemento baseado na adquisición dunha habilidade motora por nenos con atraso no desenvolvemento. Suxeriu que hai cinco tipos de coñecementos sobre accións que podían axudar no desenvolvemento de habilidades motoras. Estas foron:

- 1 **a)** Coñecemento sobre o corpo e como funciona motóricamente con relación a un obxecto.
- 2 **b)** Coñecemento sobre como actúa unha secuencia de movemento (salto da ra) ou unha acción (coller) para iniciar e levar a cabo a tarefa.
- 3 **c)** Coñecemento sobre sentimentos subxectivos ou confianza en se mesmo e competencia na situación de actividade e o desenvolvemento da habilidade.
- 4 **d)** Coñecemento de si mesmo sobre habilidades ou destrezas.
- 5 **e)** Coñecemento de como pensar (repetición mental/ensaio mental) sobre o movemento.

A miúdo os nenos con desorde no desenvolvemento da coordinación son recoñecidos polos mestres nos xardíns de infancia e nas escolas infantís e primarias. Os nenos con deficiencias da coordinación fallarían ao executar habilidades motoras esenciais para un aproveitamento académico e en actividades da súa vida diaria. Neste sentido son os mestres quen deben intervir inicialmente con estes nenos. Con todo, parecen non levalo demasiado ben. As posibles razóns polas que os mestres fallan ao dar a axuda adecuada puidesen ser debidas a unha falta de coñecementos e habilidades para ensinar a estes nenos.

En contraste á abundante literatura sobre os mecanismos para a avaliación de nenos con estes desordenes (Gil Madrona, 2004), o número de documentos para unha intervención que remedie os seus problemas é bastante limitado. Neste sentido propomos un proceso de ensino-aprendizaxe baseada en decisións por parte dos mestres antes, durante e despois do proceso.

2. O contexto do aula.

Antes de centrarnos na particularidade dos alumnos con Necesidades Educativas Especiais obxecto de estudo, comentaremos de forma xeral e como dixemos, as rutinas que diariamente traballan en clase, porque permiten traballar os obxectivos propostos para cada neno, xa que estes aprenden de forma lenta e necesitan unha continuidade e repetición para alcanzar e afianzar unha aprendizaxe exitosa.

Ao chegar ao aula quítanse o abrigo, axudándose uns a outros e cólgano na percha coa súa foto e nome; sacan o xantar colocándoo na caixa destinada a tal fin. Posteriormente buscan a súa foto e nome colocado na cadeira para identificar cal é o seu sitio.

Unha vez sentados no seu sitio saúdanse cantando a canción de bos días?.

A continuación, trabállase a estruturación espazo-temporal:

- 1 ? Previamente colocáronse no aula dous #n\>\:\:

2

0 - Un da escola

0 - Outro de casa.

Cando o neno chega colócase a súa foto-nomee no ?mural escola?, ao marcharse a casa cámbiase ao ?mural casa?

1 A seguinte rutina consiste nos días da semana:

- No aula colocáronse os debuxos de ?Blancanieves e os sete enanitos?, cada enanito é un día da semana, se por exemplo é martes a frecha colócase no enanito correspondente e os nenos colocarán un gomet en devandito debuxo.
- Seguidamenteponse na lousa a data.

2 Posteriormente trabállase o tempo:

- No recuncho do tempo hai un cartel que pon ?que tempo fai??, e varias fichas; (nube que sopra: vento; sol enfadado porque as nubes tápano: nubrado, sol: asollado, nubes con paraugas e pingas de auga: choiva e un boneco de neve: neve). - Os nenos elixen a ficha correspondente.

3 Á hora do xantar trabállase así:

- Cada día un neno é responsable de repartir os vasos e pratos a cada compañeiro (cada vaso ten a foto e nome destes)/destes).
- Cando terminan de almorzar cada neno recolle e limpa o seu vaso e prato, colocándoo onde corresponde.
- Terminado o xantar e todo limpo, colócanse en ?tren? para saír ao recreo, aproveitando este momento para traballar a secuencia, orde, respecto aos compañeiros e normas do aula.
- Ao volver do recreo os nenos sentan no colchón para relaxarse con música de relaxación, actividades de respiración e contando un conto posto que lles tranquiliza.

4 Ao marcharse a casa cada unponse o seu abrigo e en ?tren? van saíndo, despedíndose uns con outros (ata mañá, ata esta tarde, ata logo, adeus, etc.) traballando as habilidades sociais.

Expostas as directrices que se seguen nunha xornada normal de traballo, pasamos a tratar a evolución, desenvolvemento, avaliación e tratamento de cada un dos casos concretos.

Asóciáanse imaxes con persoas, espazos e actividades a realizar en cada momento, anticipando aos alumnos o que vai ocorrer, coa intención de achegarlles seguridade.

3. Estudo e procedemento da intervención educativa de cada un dos casos.

3.1. CASO Nº 1.

É un neno que presenta atraso madurativo de grao severo e parálise cerebral con hemiparesia esquerda, secundaria a prematuridad e meninxite con hidrocefalia e epilepsia, síndrome de West.

Todas as áreas avaliadas están afectadas en gran medida, situándose ao redor dos 36 meses de idade de desenvolvemento, sendo a súa idade cronolóxica de 9 anos.

Este alumno necesita atención especializada polo mestre de Audición e Linguaxe así como os servizos de fisioterapia.

Necesita desenvolver un curriculum adaptado que de resposta ás Necesidades Educativas detectadas, nun ambiente educativo o máis estruturado posible.

As áreas e obxectivos que nos propomos para traballar con este alumno ao longo do curso son:

1 .- Área de Identidade e Autonomía persoal:

- a) Adquirir rutinas básicas.
- b) Desenvolver hábitos hixiénicos.
- c) Controlar esfínteres.
- d) Porse e quitarse pezas.
- e) Desenvolver o esquema corporal.
- f) Recoñecer diferenzas básicas de xénero.
- g) Coñecer e respectar as normas de clase.

2.- Motricidade:

- a) Desenvolver a mobilidade ao lado esquerdo.
- b) Adquirir e desenvolver coordinación corporal e locomoción.

3.-Área do medio físico e social:

- a) Coñecer o seu nome e o dos compañeiros.
- b) Coñecer a escola e o aula.
- c) Manter relacións cordiais.
- d) Cumprir as normas establecidas.
- e) Responder ás instrucións dadas.
- f) Esperar a súa quenda.
- g) Participar en pequenos xogos de grupo.

4.-Área de comunicación e representación:

- a) Fomentar a comunicación oral.
- b) Aumentar o seu nivel de vocabulario:
- c) Sinalar partes do corpo.
- d) Identificar obxectos e persoas polo seu nome.
- e) Seguir ordes sinxelas.
- f) Emitir palabras referidas a accións.

5.- Motricidade manual:

- a) Desenvolver a motricidad perceptiva. (copiar liñas verticais e horizontais, seguir camiños, colorear...).
- b) Motricidade fina (coller obxectos realizando a pinza, utilizar instrumentos de debuxo e pintura...).

6.- Desenvolvemento cognitivo:

- Emparellar imaxes e formas.
- Xogo simbólico.
- Imitar accións básicas.
- Identificar obxectos familiares.

As **DIFICULTADES** atopadas ao traballar estes obxectivos son:

- 1 - Ao porse e quitarse o abrigo, sempre require axuda externa.
- 1 - Cústalle permanecer sentado no seu sitio.
- 2 - Ao sentar e levantarse do colchón require axuda.
- 3 - Presenta dificultades de atención.
- 4 - Ten dificultades relacionales.
- 5 - Non controla esfínteres.
- 6 - ?Esixe? as cousas, non as pide.
- 7 - Non respecta as normas do aula.
- 8 - Cústalle repartir o material.

Os **AVANCES** observados neste alumno son os seguintes:

- 1 - Recoñece a súa foto e a dos demais.
- 2 - Empeza a deixarse a axudar polos seus compañeiros.
- 3 - Sabe cal é o seu sitio, permanecendo máis tempo sentado.
- 4 - Recoñece as partes corporais.
- 5 - Executa ordes sinxelas.
- 6 - Segue o ritmo.
- 7 - Gústalle os contos e as cancións.
- 8 - Recoñece e nomea os membros da súa contorna próxima.

Tendo en conta as dificultades que presenta o neno a proposta de actividades adaptadas sería a seguinte:

Hemiparesia: realizar actividades para exercitar o lado esquerdo, xa que adoita negarse a utilizalo; estas actividades poden ser:

- Coller obxectos de diferente tamaño.
- Presionar botóns.
- Xogar con globos.
- Exercicios de flexo-extensión de perna, brazo e man afectada.

Problemas de Atención: poranse en práctica actividades motivantes e ?a economía de fichas? coas que se traballarán tamén as normas básicas do aula.

Problemas Relacionais: propor actividades grupales.

Control de Esfínteres: desenvolverase un programa de intervención, elaborado conxuntamente por todos os profesionais que interveñen co alumno.

3.2. CASO Nº 2

É un neno que presenta atraso madurativo de grao lixeiro con diagnóstico de neuroloxía de trastorno psicomotor de etiología non filiado. É hiperactivo.

Os obxectivos expostos para cada unha das áreas con este neno son:

- 1.- Área de Identidade e Autonomía persoal
  - a) Adquirir rutinas básicas.
  - b) Desenvolver hábitos hixiénicos.
  - c) Desenvolver o esquema corporal, coñecemento de partes do corpo en si mesmo noutros e en imaxes.
  - d) Coñecer e respectar as normas de clase.
  - e) Definir a literalidad.

  - f) Dominar a noción e orientación espacial.
  - g) Adquirir nocións temporais elementais.
  - h) Coordinar desprazamentos.
  - i) Adaptar movementos propios a estruturas rítmicas.
  - j) Coordinar saltos, xiros, lanzamentos e recepcións.

- 1 ? Área do medio físico e social:
  - a) Coñecer o propio nome e o dos compañeiros.
  - b) Manter relacións adecuadas con outros.
  - c) Seguir regras dadas polo adulto.
  - d) Esperar a súa quenda.
  - e) Participar en pequenos xogos de grupo dirixidos.
- 2 ? Área de comunicación e representación:
  - a) Fomentar a comunicación oral, verbalizando as accións.
  - b) Aumentar o seu vocabulario:
    - Sinalar partes do corpo.
    - Identificar obxectos e persoas ao nomealos.
    - Seguir ordes sinxelas dunha acción e un obxecto.
    - Nomear obxectos e persoas.
    - Emitir palabras referidas a accións.
    - Traballar conceptos básicos de cada unidade didáctica.

  - c) Motricidad manual.

- Desenvolver a motricidad perceptiva (copiar liñas verticais e horizontais, seguir camiños, colorear..)
- Desenvolver a motricidad fina (coller pequenos obxectos realizando a pinza co pulgar e o índice, utilizar instrumentos de debuxo e pintura...).
- d) Representar sinxelos papeis sociais (xogo simbólico)

Á hora de traballar estes obxectivos atopáronse as seguintes **DIFICULTADES**:

- 1 - Pola súa falta de atención presenta grandes dificultades para adquirir e respectar rutinas, normas do aula e aos compañeiros. En actividades grupales presenta problemas para respectar a quenda e seguir regras dadas polo adulto, co cal as relacións que mantén cos compañeiros non son sempre adecuadas.
- 2 - En canto a hábitos de hixiene, controla os esfínteres, pero non ten iniciativa no aseo.
- 3 - A motricidad presenta problemas relacionados coa hiperactividade, sendo un neno que está sempre en tensión.
- 4 - Non ten xogo simbólico.

Para superar todas estas dificultades levará a cabo unha **PROPOSTA DE ACTIVIDADES**:

1 Respecto das dificultades relacionadas coa adquisición de normas básicas do aula levará a cabo a técnica ?Economía de FICHAS? e para o respecto da quenda realizaranse actividades grupales como as comentadas ao comezo do traballo.

2 En relación aos hábitos de hixiene levará a cabo un programa de intervención encamiñado ao uso independente do baño, cepillado de dentes e peitarse só.

3 En canto á motricidad fina será fundamental, primeiro, traballar a relaxación a través de actividades de respiración, movementos lentos, guiados das diferentes partes do corpo, música de relaxación, etc. Unha vez que o neno está relaxado, traballamos a motricidad fina:

Para traballar a motricidad fina será necesario traballar en primeiro lugar a motricidad grosa para a adecuada adquisición dos movementos e posteriormente dos trazos sobre o papel. Dito isto, as actividades son:

- Coller obxectos coa man de diferentes tamaños e formas.
- Facer bolitas de papel.
- Tender roupa usando pinzas, etc.
- Abrir e pechar as mans, dar palmadas, prensar unha pelota de goma, pasar páxinas dun libro, etc. para dominar os movementos das mans.
- Para coordinar os movementos oculomanuales, enrolar papel, pintar con brocha gorda, marcar números de teléfono, botar un balón, etc.
- Para dominar os movementos dos dedos, tocar timbres, exercicios libres de dedos nun cubo con auga, tocar pianos de xoguete, etc.

4 Para o xogo simbólico:

- Xogar ás bonecas, ao mercado, a médicos, etc., primeiro co adulto e despois só.

Os **AVANCES** observados neste alumno son:

- 1 - Vai adquirindo normas lentamente, grazas ao traballo diario das mesmas. Igual ocorre cos hábitos de hixiene.
- 2 - Cando está relaxado, e sen estímulos externos que lle distraian realiza adecuadamente actividades relacionadas coa motricidad fina xa o xogo simbólico, sobre todo se son do seu interese.

Para concluír indicar que é un neno que non presenta problemas de equilibrio, de percepción espacial, en movementos e coordinacións xerais, o esquema corporal teno ben afianzado e adquirido, sendo o seu maior problema, insistimos, a hiperactividade, sendo fundamental para o seu tratamento a relaxación que constitúe tamén un elemento esencial no ámbito da educación física.

3.3. CASO Nº 3

Trátase dun neno que presenta atraso madurativo de grao severo e atraso psicomotor. Os obxectivos expostos para este neno en cada unha das áreas son:

- 1 Área de Identidade e autonomía persoal.
  - a) Adquirilas rutinas básicas.
  - b) Desenvolver o esquema corporal, coñecer as partes principais do corpo en se mesmo, noutros e en imaxes.
  - c) Desenvolver hábitos hixiénicos.
  - d) Coñecer e respectar as normas de clase.
  - e) Adquirir e desenvolver habilidades motrices nos apartados de coordinación corporal e locomoción.
  - f) Dominar a noción e orientación espacial e nocións temporais elementais.
  - g) Coordinar desprazamentos, saltos, lanzamentos e recepcións.
  - h) Participar e colaborar con interese en actividades físicas.

- 1 Área do Medio físico e Social:
  - a) Coñecer o seu nome e o dos compañeiros.
  - b) Manter relacións adecuadas con outros.
  - c) Seguir as regras dadas polo adulto.
  - d) Responder ás instrucións dadas en grupo.
  - e) Esperar a súa quenda.
  - f) Participar en pequenos xogos de grupo dirixido.

- 3 Área de comunicación e representación:
  - a) Fomentar a comunicación oral e aumentar o seu nivel de vocabulario.
  - b) Desenvolver a motricidad perceptiva e fina.

As **DIFICULTADES** que presenta o neno á hora de traballar estes obxectivos son:

- 1 - Cústalle retomar rutinas diarias traballadas en clase.
- 2 - Controla esfínteres, pero non ten iniciativa no aseo persoal.
- 3 - Non coñece todas as partes do corpo.
- 4 - Presenta problemas en canto a locomoción e coordinación corporal.
- 5 - En canto ás relacións con compañeiros e adultos, é un neno tímido pero cariñoso, adoita demandar a atención do adulto e menos a dos seus compañeiros.
- 6 - Gústalle participar en pequenos xogos de grupo debido á súa timidez.
- 7 - A súa linguaxe, en ocasións, non presenta funcionalidade e tampouco intencionalidade comunicativa.
- 8 - Ten dificultades relacionadas coa motricidade fina.
- 9 - Á hora de coordinar os desprazamentos, lanzamentos e recepcións tamén ten dificultades.

Para superar todas estas dificultades levan á práctica as seguintes **ACTIVIDADES**:

- 1 - As rutinas de clase repetiránse diariamente, seguindo o guión comentado anteriormente, traballando e reforzando devanditas rutinas en casa.
- 2 - Para o aseo persoal fomentaranse actividades como o cepillado dentes, aseo do corpo, o peiteado,.... primeiro guiando as súas accións para que despois fágao só, por iniciativa propia. Todas estas actividades traballaránse como rutinas, sendo moi importante a colaboración familiar.
- 3 - Con relación ao coñecemento das partes do corpo poráanse en práctica as seguintes actividades:
  - 0 - Mover distintas partes do corpo imitando ao mestre e mentres este di o nome de cada parte que se vai movendo.
  - 1 - Tocar cunha man a parte do corpo que o mestre toque no seu, verbalizando as accións.
  - 1 - Darémoslle bonecos ou imaxes ás que lles falte un membro e pedirémoslle que os complete.
  - 2 - Debuxaremos a silueta do neno en papel continuo especificando as diversas partes do corpo.
- 4- Para mellorar a locomoción e coordinación corporal realizaránse as seguintes actividades:
  - 3 - De cartolina ou papel recortamos seis pés esquerdos e seis pés dereitos, tomando como modelo os do neno. Con lapis ou rotulador escribimos unha 'D' nos dereitos e unha 'I' nos esquerdos, adheríndoos ao chan coma se estivesen andando. Primeiro o neno camiñará sobre as pisadas, intentando seguir a súa marcha. Cada vez que poña o pé dereito nas pegadas marcadas con 'D' deberá dicir 'dereita?', e igual co esquerdo.
  - 4 - Unha variante sería recortar tamén as mans dereita e esquerda e colocalas no chan como para andar a gatiñas.

- 5 - Outra sería facer un circuíto con pés subindo e baixando bancos, facendo círculos, no que deba superar distintos obstáculos.
- 6 - Para fomentar as boas relacións cos compañeiros poranse en práctica actividades grupales como as explicadas ao comezo deste traballo. Estas actividades axudaranlle a participar en pequenos xogos de grupo.
- 7 - Para mellorar a súa linguaxe e ampliar vocabulario fomentaremos o recuncho de animación á lectura no que contarán contos tanto o mestre como o neno verbalizando todas as accións.

5 Co obxecto de mellorar a motricidad fina:

- 8 - Manter obxectos de distintas formas e tamaños cunha man.
- 9 - Teclear cos dedos sobre a mesa.
- 10 - Xogar con Plastilina.
- 11 - Utilizar pintura de dedos, debuxo libre con todas as mans, cun dedo,...
- 12 - Recortar con tesoiras.
- 13

6- Para coordinar os desprazamentos, lanzamentos e recepcións, no aula de Educación Física prepararase un circuíto que o neno deberá percorrer, por exemplo cun globo ou pelota entre as mans ou dándolle patadas e para os lanzamentos e recepcións o neno e outro compañeiro pasaranse un globo ou pelota coas mans ou pés.

Tras o traballo constante con estas actividades os AVANCES observados son:

- 1 - Lentamente adquire rutinas, sendo necesario en ocasións recordarlle o que debe facer.
- 2 - No aseo persoal obsérvase un gran avance posto que o neno xa presenta iniciativa por se mesmo.
- 3 - Moi lentamente vai adquirindo as partes do corpo, polo que é necesario seguir traballándoas diariamente.
- 4 - Tras o traballo diario na sala de Educación Física o neno mellorou a locomoción e coordinación corporal, no que tamén influíu o traballo do fisioterapeuta.

En definitiva este neno vai avanzando notablemente grazas ao traballo e coordinación dos distintos profesionais que traballan con el e da intervención e implicación familiar.

3.4. CASO Nº 4.

É un neno que presenta necesidades educativas especiais asociadas a atraso psicomotor. Presenta problemas respecto da motricidad, tanto fina como grosa.

As áreas e obxectivos que nos propomos para traballar con este alumno ao longo do curso son:

2 Área de Identidade e Autonomía persoal:

- a) Adquirir rutinas básicas.
- b) Desenvolver hábitos hixiénicos de xeito autónomo.
- c) Vestirse e desvestirse.
- d) Porse e quitarse pezas.
- e) Desenvolver o esquema corporal (coñecemento e control do seu propio corpo).
- f) Recoñecerse nunha foto ou espello.
- g) Coñecer e respectar as normas establecidas.
- h) Ir de xeito autónomo cara á súa aula.

1 Motricidad:

- a) Seguir ordes motrices moi sinxelas.
- b) Coñecer e nomear os elementos principais do rostro.
- c) Desenvolver a motricidad fina.
- d) Desenvolver as habilidades perceptivo-motrices.
- e) Desenvolver a independencia segmentaria.

1 Área do medio físico e social:

- a) Compartir xogos ou tarefas comúns cos alumnos do seu grupo-clase.
- b) Coñecer a escola e o aula.
- c) Manter relacións sociais cos seus compañeiros.
- d) Cumprir as normas establecidas.
- e) Responder ás instrucións dadas.
- f) Esperar a súa quenda.
- g) Integrarse en actividades lúdicas e xogos realizados no colexio, sen chorar, sen medos absurdos e sen buscar continuamente a supervisión dun adulto.

1 Área de comunicación e representación:

- a) Fomentar a comunicación oral.
- b) Aumentar o seu nivel de vocabulario:
- c) Sinalar partes do corpo.
- d) Identificar obxectos e persoas polo seu nome.
- e) Seguir ordes sinxelas.
- f) Emitir palabras referidas a accións.

1 Motricidad manual.

- a) Desenvolver a motricidad perceptiva. (copiar liñas verticais e horizontais, seguir camiños, colorear...).
- b) Motricidad fina (coller obxectos realizando a pinza, utilizar instrumentos de debuxo e pintura...).
- c)- Desenvolvemento cognitivo:

- Xogo simbólico.
- Identificar obxectos familiares.

As **DIFICULTADES** atopadas ao traballar estes obxectivos son:

- 1- Ao porse e quitarse o abrigo, chaqueta, babi, etc, sempre require axuda.
- 2 - É moi pouco autónomo.

- 3- Cústalle permanecer sentado no seu sitio.
- 4- Presenta dificultades de atención.
- 5- Ten dificultades relacionales.
- 6- Non tolera a frustración, nin os límites nin as normas.
- 7- É moi nervioso, Chorón e presenta continuas rabietas.

Os AVANCES observados neste alumno son os seguintes:

- 8- Recoñece a súa foto.
- 9 - Empeza a deixarse a axudar polos seus compañeiros á hora de subir as escaleiras.
- 10 - Coñece as partes do rostro.
- 11 - Executa ordes sinxelas.
- 12 - Identifica a súa clase.
- 13 - É capaz de seguir algunhas rutinas.
- 14 - Independencia segmentaria.
- 15 - Intégrase en actividades lúdicas, xogos e outras tarefas cos seus compañeiros.
- 16 - Aumenta a súa autonomía respecto dos hábitos hixiénicos.

Tendo en conta as dificultades que presenta o neno a proposta de actividades adaptadas sería a seguinte:

- **Problemas relacionais:** propor todo tipo de actividades grupales.

- **Problemas coa motricidade grosa:**

- Realizar todo tipo de actividades que impliquen habilidades e destrezas básicas (desprazamentos, saltos, xiros, lanzamentos, recepcións, golpeos?).

- **Problemas de motricidade fina:**

- Realizar circuitos con balóns, coches de xoguete, canicas e outros materiais.
- Coller obxectos coa man de diferentes tamaños e formas.
- Facer bolitas de papel.
- Tocar o tambor (utilizando material que non ten por que ser un tambor).
- Tender roupa usando pinzas, etc.
- Abotoar e desabotonar.
- Abrir e pechar as mans, dar palmadas, prensar unha pelota de goma, pasar páxinas dun libro, etc. para dominar os movementos das mans.
- Enrolar papel, pintar con brocha gorda, marcar números de teléfono, botar un balón, lanzar pequenos obxectos realizando a pinza con diferentes dedos etc.
- Para dominar os movementos dos dedos, tocar timbres, exercicios libres de dedos nun cubo con auga, tocar pianos de xoguete, etc.

4. Conclusión.

Podemos afirmar que hai certos aspectos na planificación de oportunidades de aprendizaxe vitais para un programa de Educación Física de calidade para nenos con dificultades:

- 1 - Non deberían ser considerados como aspectos separados ou áreas de contido, senón estar entrecruzados totalmente nos programas de Educación Infantil.
- 2 - Para algúns nenos o desenvolvemento e a aprendizaxe de destrezas e conceptos poden ser máis longos que para outros.
- 3 - Os programas deben de incorporar unha auto-guía de estratexias en catro etapas. Obxectivo: que quero facer? Plan: como o vou facer? Facer: faino. Revisión: como funcionou o meu plan?
- 4 - Os obxectivos dos programas deben de ser difíciles para alcanzar cambios pero fáciles para alcanzalos.
- 5 - Os programas de Educación Física non deben descoidar aspectos da educación física que son vitais para o goce da actividade física.
- 6 - É moi importante a distribución práctica ao longo da semana escolar: máis práctica, mellores resultados.
- 7 - É sumamente importante establecer metas progresivas e seguir o progreso do neno.
- 8 - Hai que ter en conta que estes programas deberían aplicarse continuamente aos nenos e non só a intervalos porque poden retroceder na súa aprendizaxe.
- 9 - Finalmente dicir que os programas de Educación Física de calidade necesita dirixir o entrecruzamiento das súas expresións físicas con oportunidades que axuden ao alumno para desenvolver a comprensión da actividade.

Este é un estudo de caso múltiple que só trata de tres casos concretos. Obviamente, queda moito por facer.

5. Referencias bibliográficas.

- 1 ? Graham, G. (1992) *Teaching Children Physical Education: Becoming a Master Teacher*. Illinois: Human Kinetics Books.
- 2 ? Gil Madrona, P. (2004) ?Avaliación da Educación Física na Educación Infantil?. Ed. Wanceulen, S.L. Sevilla.
- 3 ? Wall, A.E. (1990) Skil acquisition research with persons with developmental disabilities: Research design considerations. In Greg Reid (Ed) *Problems in Movement Control*. Amsterdam: Elsevier. (pp. 31-63).